

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Gemeente Hof van Twente
T.a.v.
Postbus 54
7470 AB GOOR

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

DSO-verzoeknummer

8272167

Onze referentie

1493075

Uw referentie

Datum 12 april 2024
Betreft Advies omgevingsvergunning rijksmonumentactiviteit

Naam
Adres Twickelerlaan 1
Postcode/plaats 7495VG Ambt Delden
Gemeente/provincie Hof van Twente; Overijssel;
Monumentnummer 507591

Geacht college,

Op 29 januari 2024 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument op grond van artikel 4.32 lid 1 onder b, van het Omgevingsbesluit (Ob). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Advies

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen met daaraan verbonden de volgende voorschriften:

- Aanleveren kaart met bouwonderdelen
- Beoordelen van een proefstapeling tijdens de uitvoering

Hieronder licht ik toe hoe ik tot dit advies ben gekomen. Bij de beoordeling heb ik de stukken betrokken zoals deze zijn ingediend bij de aanvraag.

Het plan

Restauratie van oude deel van de rotstuin en in het bijzonder het herstel van de gestapelde muren (droogmuur/ stapelmuurtjes van droog metselwerk/ dry-stone walls) met de daarbij behorende beplanting.

De werkzaamheden bestaan uit:

- Digitale inmeting van de tuin (paden, hoogtes, bomen en heesters en gebouwde objecten en andere objecten)
- Verwerken uitkomsten inmeting in (historische) kaartvorm
- Inventariseren beplanting

De hierboven beschreven werkzaamheden zijn inmiddels uitgevoerd.

- Fotograferen details bouwkundige elementen en in kaart brengen, herstel- en verbeterpunten aangeven
- Aanbrengen beschermingsmaatregelen (rijplaten)
- Uitvoering restauratie rotstuin:
 - o Locaties bouwkundige elementen aangeven, nummeren en met pijlen richting vastleggen: stapelmuurtjes, los gestapelde trappen en treden, terrasje met rondom het gemetselde muurtje
 - o Bestaande beplanting veilig stellen voor hergebruik
 - o Grote heesters snoeien of terugzetten (enkele te grote coniferen vervangen door jonge exemplaren)
 - o Vervangen oude grond tussen stenen en bouwfragmenten door schone grond
 - Tijdelijk weghalen en opslaan kleine bouwfragmenten
 - Grote bouwfragmenten en stapelmuren optillen en op de eigen plek terugplaatsen in aangevuld cunetzand
 - Inplanten muurplanten tussen de teruggeplaatste stapelmuren
 - Verwijderen bovenlaag met plantenrestanten en wortels
 - o Herstellen bakstenen muurtje rond terrasje en waar nodig opnieuw opgemetseld
 - o Herplaatsen eerder opgeslagen bouwkundige elementen op de oorspronkelijke plaats en in de oorspronkelijke richting
 - o Plantterrassen en -vakken aanvullen met nieuwe tuinaarde
 - o Inplanten veilig gestelde bestaande en aanvullende beplanting (beplantingsschema wordt nog nader uitgewerkt)

Op 14 maart 2023 is de tuin door medewerkers van de RCE bezocht.

Bescherming

Deze rotstuin is omschreven bij twee monumentnummers:

RM 507591

Omschrijving onderdeel 44:
BOUWFRAGMENTEN ROTSTUIN.

Oude zandstenen bouwonderdelen van het kasteel werden hergebruikt in de rotstuin. Ter markering van een doorgang twee driehoekige tuinsieraden (pinakels) met een knopvormige bekroning van zandsteen. Een natuurstenen zuil met Ionisch kapiteel. In zeer slechte staat verkerende vaas van natuursteen. Een hardstenen trap van drie treden leidt naar de vijver grenzend aan de rotstuin geflankeerd door twee vaasvormige ornamentstukken; als ensemble samengesteld bestaande uit 18de- en 19de-eeuwse bouwfragmenten.

Waardering:

BOUWFRAGMENTEN ROTSTUIN van algemeen belang

- vanwege de ouderdom;
- als een typisch vroeg 20ste-eeuwse voorbeeld van hergebruik van bouwfragmenten ter decoratie van de tuinaanleg;
- vanwege de ensemblewaarde in samenhang met de aanleg.

RM 507546

Onderdeel 2: Historische tuin- en parkaanleg.

Waardering

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Twickel van algemeen belang

- vanwege de rotstuin, als zodanig een typologisch belangrijk, gaaf bewaard en zeldzaam Nederlands voorbeeld in een omlijsting van borders, terrassen en rotspartijen met gebruikmaking van oude bouwfragmenten, uit de jaren '30 van de 20ste eeuw;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang tussen de verschillende onderdelen van de buitenplaats.

In het monumentenregister komt het woord rotstuin bij twee monumentnummers voor. De bouwfragmenten als onderdeel 44 van het complex, dus een eigen nummer binnen de complexbescherming, en in de waardering van de historische tuin- en parkaanleg. Hieruit valt te concluderen dat zowel de aanleg van de rotstuin als de genoemde stenen onderdelen van hoge monumentale waarde zijn.

Motivering

In de aanvraag is dit plan beschreven als de restauratie van een droogmuur van de rotstuin. Opmerkelijk is dat de term droogmuur nergens, niet in het register en niet in de aangeleverde stukken, terug te vinden is. Na een korte speurtocht blijkt een droogmuur te bestaan uit gestapelde stenen van droog metselwerk. Het is een vertaling van de term dry stone walls welke vermoedelijk dateert uit begin 1900 in de toen modieuze tuinliteratuur. Uit het bij deze aanvraag aangeleverde Herstelplan wordt duidelijk dat de barones van Heeckeren tussen 1932 en de jaren zestig van de vorige eeuw tijdens de aanleg van dit deel van de tuin zich liet inspireren door de tuinarchitectuur van zwerfkeien, bouwrestanten, borders, terrassen en rotspartijen. De droogmuur paste in het plaatje van de rotstuin met de rotsborders, zoals werd omschreven door John Bergmans in 1928, waarbij rotsplanten in de spleten van muren en in de plantvlakken van de terrassen werden aangeplant.

Uitgangspunt voor deze restauratie is het tuinhistorische onderzoek uit 1992 van Trudi Woerdeman/ Bureau De Warande, waar de aangeleverde Plan van Aanpak en het Herstelplan naar verwijzen. Delen van het Herstelplan die ter voorbereiding van de uitvoering gedaan moesten worden, zoals het digitaal inmeten van de bouwfragmenten en zwerfkeien en inventariseren van beplanting zijn inmiddels al uitgevoerd. Omdat in aantekeningenboekjes de soorten beplanting en hun herkomst nauwkeurig is vastgelegd is het goed mogelijk om deze te kunnen reconstrueren. Ik zie geen bezwaren tegen het herstellen van de rotstuin zoals is omschreven en tegen de nu al uitgevoerde planonderdelen. Ook bij groen erfgoed, zoals deze rotstuin, is een restauratie soms onvermijdelijk om het geheel voor de toekomst te behouden.

Naast de droogmuur (of zijn het er meer dan één?) zijn er nog andere 'stenen' onderdelen in de tuin. Er zijn twee terrassen, enkele trappen die bestaan uit losse stenen en meerdere oude bouwfragmenten. Het is duidelijk wat er met de stenen gaat gebeuren maar nog niet helemaal helder welk onderdeel zich waar bevindt, de opname tekening lijkt niet geheel compleet. In de huidige documentatie is wel aangegeven welke plant of begroeiing waar komt. Eenzelfde aanpak is ook te

adviseren als het gaat over de stenen onderdelen. Ik raad u aan met de uitkomsten van de digitale inmeting een plattegrond te maken van alle stenen, bouwfragmenten en gestapelde onderdelen. Aangezien het hier gaat om reconstructie maakt een dergelijke kaart de werkzaamheden inzichtelijk en is het mogelijk om een 1-op-1 reconstructie van de bestaande situatie te realiseren.

Tenslotte de uitvoering van de werkzaamheden. Het is niet de bedoeling dat het informele karakter van de rotstuin met de restauratie verdwijnt. Daar bedoel ik mee dat niet alle stenen, keien, bouwfragmenten en andere bouwelementen tijdens het herplaatsen weer waterpas worden teruggelegd. Omdat het onvermijdelijk is dat het pas tijdens de uitvoering zichtbaar wordt wat het eindbeeld is adviseer ik u om een proefstapeling van stenen ter beoordeling aan de RCE voor te leggen. Bij metselwerk van een gebouw of bij bijzonder stukwerk beoordelen we ook vaak proefvlakken en kan in gezamenlijkheid voor de beste aanpak gekozen worden. Ik adviseer eenzelfde werkwijze tijdens de uitvoering met de droogmuren en de aan te leggen terrassen.

Uitgangspunten

Voor meer informatie over aanpassing, restauratie en verduurzaming van rijksmonumenten kunt u onder andere terecht bij '*Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten*' op www.cultureelerfgoed.nl en op www.stichtingerm.nl

Afschrift verleende omgevingsvergunning

Graag wijs ik u op de verplichting in artikel 10.22a van het Omgevingsbesluit om de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap binnen een week na verlening van een omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit een afschrift van de vergunning toe te zenden. Dit kan door toezending aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, via de Samenwerkingsfunctionaliteit van het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,